

Se opp! “ Trendy naturkatastrofeberedskap på scenefronten i Europa

Av Monica Emilie Herstad

Scenekunsten i Berlin denne våren er preget av ny-environmentalisme og naturkatastrofer, og av en ansvarstaken for menneske-hetens overlevelse. Men trendy scenografi klarer ikke å skjule de til tider store skjønnhets-feilene i oppsetningene. Krisen er nær, den er her allerede, er det nypolitiske budskapet i nær samtlige av de kunstneriske verkene i Berlin denne våren. Forestillinger, performancer og konserter tar alle del i et bevisst eller ubevisst kollektivt rituale, hvor krisesituasjoner og katastrofescenarier subtilt antydes, eller spilles ut i realistisk stil, til det provoserende. Alternativt avsluttes det med bønn, eller håp for fremtiden, eller det gis rom for en åpen løsning som gir mottakeren rom til å reflektere.

Både i fransk-tyske samarbeidsfestivaler, og i franske, tyske og amerikanske koreografers selvstendige verk, er det reell engstelse for fremtiden å spore. Amerikanske Meg Stuart, tyske Sascha Waltz, franske Philippe Quesne, alle leker de med idéen om overlevelse og sårbarhet intellektuelt, fysisk og kulturelt i det katastrofen nærmer seg.

Sasha Waltz, *Gezeiten*

Som koreograf og som kunstnerisk leder for blant annet Schaubühne i Berlin har tyske Sasha Waltz markert seg som en av verdens ledende scenekunstnere. Med forestillingen *Gezeiten* viser hun seg også sitt miljøansvar bevisst. Verket framstår som et rørende, men til tider håpløst initiativ, med glitrende enkeltprestasjoner men med deler som grenser til det parodiske.

Gezeiten (Tide(vann)) ble påbegynt i 2005 som en respons på Tsunami-og deretter New Orleans-tragedien, og av programmet å dømme bygger forestillingen på grundig research. Det er formet som

et relativt omfattende, boklignende billedmanifest, som pr. sammenlignende statistikk dokumenterer ulike aspekter ved kriserammede samfunn, hvor New Orleans- og Tsunami-katastrofen fremheves, og hvor pengebevilgningene og redningsutøvelsene i de respektive samfunnene settes opp mot hverandre.

Starten på forestillingen er et stillestående danseornament som gjentas til det kjedsommelige. Så brytes det momentant. Waltz slipper alt hun har gjort tidligere, tar risikoen på å forlate det formspråket hun behersker best, og går inn i et litterært, drømmerisk landskap á la Gabriel Garcia Marquez. Forestillingen fortsetter inn i et tekstlig landskap á la commedia del arte, og avsluttes i et abstrakt, litt tegneserieaktig, eller kanskje Dalisk landskap. Det er mye å svelge for rigide minimalister som er entusiastiske på vegne av hennes øvrige, mer harmonisk, meditative repertoar.

I drama-delen oppstår det feber, folk blir syke, de vasker og renser seg selv og andre, låser seg inne, de slukker branner og løfter på gulvplankene for å illustrere jordskjelv. Litt for realistisk etter mitt syn, med alt for grove regiløsninger etter min smak. Men enkeltprestasjonene er formidable. Danseren Juan Kruz Diaz de Garaio Esnaolas representerer en egen lunge i forestillingen; både hans voodoo-lege og et konsertsang-arrangement der et forferdelig Hammond-orgel blir løsningen på alles musikalske behov i en gitt unntakstilstand. Han er usedvanlig dyktig som sceneperson og danser, gjennomgående like mye tilstede, og med en evne til å danne og binde enkeltstående situasjoner sammen i et forståelig, og til tider sammenhengende meningsunivers.

Sasha Waltz kjører på med krig og fordervelse og unntakstilstand i Asia, Berlin, Medina eller hvor hun nå forestiller seg at hun og det 15 danseres kompaniet hennes befinner seg. Men det skorter på skuespilleriet. Utøverne gråter for lenge og klarer ikke å stoppe, og det blir mer og mer tydelig at danseutdannelsen deres ikke rommet dramatiser. Den distinkte presisjonen de har opparbeidet seg som dansere blir borte, og deler av forestillingen blir langtekkelig.

Estetikken blir til tider kommersialisert og trendy, nesten litt LOST-preget, med skurrende 70-tallshøytalere høyt oppe på veggen, som

har innebyggede mikrofoner, storebror ser deg, en paranoia utbrer seg. Innbyggerne i samfunnet som ensemblet illuderer, utvikler rare tendenser og fobier. Bli skrullete. Går med en stor dyne rundt hodet, iført selskapskjole, bygger murstenskors. En liten gutt blant publikum, lo høyt og lenge av en danser som danset med papp inne i klærne. Det var mildt sagt deilig befriende. Han lo alene.

Philippe Quesne og Vivarium Studio, *D'Après Nature*

«Et liv i angst for fremtiden er ikke særlig fruktbart, klimaforstyrrelser, biologisk krigføring, atomkatastrofer, hva kan vi altså gjøre?» (Sitat, programtekst)

Med naturvitenskapelig iver går Philippe Quesne til verks med oppgaven; gitt at en gruppe individer og en svart labrador tester den kunstneriske gyldighet sett i perspektiv av den moderne verden. Performansen kretser rundt et utvalg litterære og vitenskapelige tekster med fremtiden som tema, intervjuer av forskere og kunstnere, samtidig som utøverne med utsøkt presisjon trakterer blåseinstrumenter og bedriver aktiv feltforskning på stedet, site specific, inne i installasjonen.

Quesne foreslår i sin usedvanlig søte overlevelsesmusical, som han selv kaller det – eller komedie-performance, som jeg vil beskrive det – at romhjelmer i isopor og hvite heldekkende papirdrakter er løsningen for menneskehetens kollektive fremtid. En abc i risikabel og individuell maktløshet i musikk, regi og billedkunst.

Hans kollektiv bor inne i en installasjon av trehvitt, med et innhold bestående av en oksygenlounge á la den i filmen Sunshine. Gruppen vil etterhvert gledesstrålende og nennsomt finne en purreløk. Hunden svirrer intetanende og lystig omkring på scenen og i salen, mens kunstnerne værer en katastrofe, og spiller vemodig på sine instrumenter.

Forestillingen er en økologisk fabel, en refleksjon med science-fiction

preg, som stiller de store filosofiske spørsmålene, samtidig som aktørene mer praktisk tar seg fore å reparere hullet i ozonlaget, morsomt og presist fremført.

Meg Stuart, *Damaged Goods*, *Blessed*

Den amerikanske koreografen Meg Stuart har arbeidet med danseren Fransisco Camacho siden 1989. Forestillingen *Blessed* bærer også et stilistisk preg av (litt kitchy) 80-tall, noe jeg finner lite relevant i denne sammenhengen. I tillegg gis danseren få koreografiske utfordringer underveis. Etter den overbevisende første scenen der han med stringens introduserer den litt feberdrømaktige stemningen, settes det hele tilbake, til en nær søvndyssende affære. Camancho glir som en skygge gjennom landskapet uten å gi noe særlig som danser. Hans engasjement og tilstedeværelse uteblir. Når regnet herjer som verst, virker han blasert, uberørt, og når han skal skrive beskjeder med rød tusj på en vegg i papphuset sitt, plasseres ikke teksten slik at den vises, det oppstår et misforhold, hvor han igjen stiller seg som midtpunkt, i veien for sitt eget rop om hjelp.

Det er noe som ikke stemmer helt med dette prosjektet. Danserens hårfrisyre er formet stivt og meget nøye, litt slik gay-pop utseende, med kinnskjegg lengre enn Giskes Tin Tin look. Vi overværer denne mannen i ulike tidsspenn mellom ferie og katastrofetilværelse, i regn og sol, med ulike antrekk som byttes i et sett, og hans halvnakenhet er et bilde som benyttes til stadighet. Han er turisten i samfunnet, observatøren, som med ett selv blir beglodd.

Danseren gjennomgår en transformasjon fra rik til fattig. Den vel gjennomtenkte papirscenografien som først var formet som en problemfri tilværelse i form av palmer, svaner, grønnsaksboder eller buskur, oppløses og blir sakte men sikkert til regnvått søppel. Scenografiens løsning med henspeiling på syklisk gjenbruk er meget raffinert. Danserens uberørte ytre, og stylede frisyre forblir derimot like intakt, og jeg er av den oppfatning at det ikke er tilsiktet, men at det er en forseelse, det står i veien for stykkets dramaturgisk narrative oppbygging, den alvorlige historien om mannen som gjennomgår en kulturell og personlig krise svekkes, og mister til dels troverdighet.

En thaidanserinne gjør entre, karikert av japanske Kotomi Nishiwaki, ikledd hvite plåtåstøveletter, og tidsriktig hodepynt med hvite strutsefjær. Hun vrikker – yndig smilende – med innoverknær og smale hofter, mens hun prøver å unngå å trække på ruinene til amerikaneren, eller portugiseren, eller hvem det nå er han forestiller. Scenen er vakker og tankevekkende, og det mest underholdende i forestillingen, for de som leter etter det. Men samtidig er det et meget velbrukt og gjenkjennelig grep å avbryte den alminnelige fremstillingen med et snev av eksotisme, eller et folkoristisk element, som her. Det gjør det fristende å konkludere, at forestillingens politiske budskap er at Vestens hegemoni forfaller, at den vestlige kultur er i ferd med å tape for «billige horer», Asias oppadstigende økonomi, eller lignende, alliterasjonene er mange, og ulike.

Trendy alvor

Alle tre forestillinger har meget godt utviklede lydbilder. Trendy lyd og chic lyssetting gjør det til trygge rammer å eksperimentere i. Særlig fremragende er lydkunstneren Hahn Rowe i *Blessed*. Det gir rom for at koreografen kan dekke til politiske, eller regimessige ukorrektheter. Alt er så cool og chic, at jeg smiler. Trendy miljøkatastrofe, det blir nesten litt kvalmt.. Men på den annen side er det jo en gunstig måte å formidle et altoverskyggende budskap på. Billettkøene er lang i forkant av forestillingene. Det er utsolgte hus og ekstraseter tas inn til forestillingen på Volksbühne.

Etablerte, internasjonale kunstnere på den alternative scenen, setter sine kunstprosjekter tilside en stund, og dreier seg mot klimakatastrofen med et intenst alvor. Det er ikke alltid like kunstnerisk vellykket. Balansen mellom parodi og alvor er hårfin, men det er en risiko som jeg er villig til å bære som tilskuer, til fremme for vårt fellesmenneskelige miljøpolitiske engasjement.